

HOTĂRÂREA CURȚII

15 ianuarie 1987*

H. Shenavai
împotriva
K. Kreischer

(cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, formulată de Landgericht Kaiserslautern)

„Convenția de la Bruxelles: locul de executare a obligației”

Cauza 266/85

În cauza 266/85,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul Protocolului din 3 iunie 1971 privind interpretarea de către Curtea de Justiție a Convenției din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială, de către Landgericht Kaiserslautern (Republica Federală Germania), pentru pronunțarea în litigiul pendinte în fața acestei instanțe între

H. Shenavai, din Rockenhausen (Republica Federală Germania),

și

K. Kreischer, din Geleen (Țările de Jos),

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea articolului 5 alineatul (1) din Convenția din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială (JO L 299, p. 32; ediție specială în limba română: capitol 19 volum 10 p. 3) (denumită în continuare „convenția”),

CURTEA,

compusă din domnii Mackenzie Stuart, președinte, C. Kakouris, T. F. O’Higgins și F. Schockweiler, președinți de cameră, G. Bosco, T. Koopmans, K. Bahlmann, R. Joliet și G. C. Rodríguez Iglesias, judecători,

avocat general: domnul G. F. Mancini,

îndeplinind funcția de grefier: domnul H. A. Rühl, administrator principal,

având în vedere observațiile prezentate:

– pentru domnul K. Kreischer, pârât în acțiunea principală, în procedura scrisă, de către Dr. H. O. Merkel, avocat în Kaiserslautern,

– pentru Guvernul Republicii Federale Germania, în procedura scrisă, de către domnul Christof Böhmer,

---

* Limba de procedură: germana.

- pentru Guvernul Regatului Unit, în procedura scrisă, de către domnul B. E. McHenry, din cadrul Treasury Solicitor's Department,
- pentru Guvernul Republicii Italiene, de către domnul L. F. Bravo, șef al Serviciului de contencios diplomatic, asistat de către domnul Oscar Fiumara, avvocato dello Stato,
- pentru Comisia Comunităților Europene, de către domnul Friedrich-Wilhelm Albrecht, membru al Serviciului juridic, asistat de către domnul Silvio Pieri,

având în vedere raportul de ședință și în urma procedurii orale din 10 iulie 1986,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 4 noiembrie 1986,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin Ordonanța din 5 martie 1985, primită la Curte la 30 august 1985, Landgericht Kaiserslautern a adresat, în temeiul Protocolului din 3 iunie 1971 privind interpretarea de către Curtea de Justiție a Convenției din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială (denumită în continuare „convenția”), o întrebare preliminară referitoare la interpretarea articolului 5 alineatul (1) din convenția respectivă.

2 Această întrebare a fost adresată în cadrul unui litigiu între domnul Shenavai, arhitect în Rockenhausen, Republica Federală Germania, și domnul Kreisler, cu reședința în Geleen, Țările de Jos, cu privire la recuperarea onorariilor arhitectului pentru elaborarea planurilor pentru construirea a trei case de vacanță lângă Rockenhausen.

3 Amtsgericht Rockenhausen, sesizată cu privire la cererea respectivă, a admis excepția lipsei de competență invocată de domnul Kreisler, pe motiv că locul de executare a obligației de plată a onorariilor arhitectului este domiciliul comitentului, situat, în speță, în Țările de Jos și că, în consecință, nu sunt îndeplinite condițiile necesare pentru chemarea pârâtului în judecată în fața unei instanțe germane.

4 Sesizat cu privire la apelul domnului Shenavai, Landgericht Kaiserslautern a considerat că, în conformitate cu dreptul german, locul de executare a contractului arhitectului este locul în care se află biroul său și în care urma să fie construit edificiul proiectat. Astfel, locul de executare a tuturor obligațiilor care decurg din contract se află în „centrul de gravitație” al raportului contractual, considerat în ansamblul său.

5 Landgericht a adăugat că nu era sigur că aceeași interpretare trebuia urmărită în privința articolului 5 alineatul (1) din convenție, având în vedere că anumite hotărâri ale Curții făceau o distincție cu privire la competența internațională în funcție de locul de executare a obligației contractuale care servea drept fundament pentru acțiunea judiciară, în cazul de față, obligația de a plăti onorariile. În aceste condiții, Landgericht a hotărât că este necesar să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„În scopul stabilirii locului de executare în sensul articolului 5 alineatul (1) din Convenția din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială, este necesar să se facă referire, și în cazul în care este vorba despre o acțiune pentru plata onorariilor intentată de un arhitect care se ocupă numai de

proiectul respectiv, la obligația contractuală care reprezintă temeiul concret al acțiunii judiciare (în speță, datoria care trebuie plătită la domiciliul pârâtului) sau la obligația caracteristică contractului, din care decurge natura raportului contractual în ansamblul său (adică sediul cabinetului arhitectului sau locul edificiului proiectat)?”

6 Este necesar să se aducă aminte că, prin articolul 2, convenția stabilește regula generală conform căreia competența instanței se întemeiază pe domiciliul pârâtului, dar că, la articolul 5 alineatul (1), aceasta adaugă că, în materie contractuală, pârâtul poate fi chemat în judecată în fața instanței locului „în care obligația a fost sau trebuie executată”. Astfel cum a observat Curtea în Hotărârea sa din 6 octombrie 1976 (Tessili/Dunlop, 12/76, Rec., p. 1473), această libertate de alegere a fost introdusă luând în considerare existența, în anumite cazuri, a unei legături deosebit de strânse între o contestație și instanța căreia i se poate solicita să judece contestația respectivă, în vederea organizării utile a procesului.

7 În aceeași hotărâre, Curtea a precizat că problema cunoașterii „locului de executare” a obligației se stabilește în conformitate cu legea care reglementează obligația în litigiu, conform normelor conflictuale ale instanței sesizate.

8 Într-o altă hotărâre din 6 octombrie 1976 (De Bloos/Bouyer, 14/76, Rec., p. 1497), Curtea, după ce a precizat că obiectivul convenției este acela de a stabili competența instanțelor statelor contractante în ordinea juridică internațională, de a facilita recunoașterea hotărârilor judecătorești respective și instituirea unei proceduri rapide pentru a asigura executarea hotărârilor, a considerat că aceste obiective implică necesitatea de a evita, pe cât posibil, ca mai multe instanțe să fie competente cu privire la același contract și că, prin urmare, articolul 5 alineatul (1) din convenție nu poate fi interpretat ca referindu-se la orice fel de obligație care decurge din contractul în cauză.

9 Curtea deduce de aici că, în scopul stabilirii locului de executare în sensul articolului 5 citat anterior, obligația care trebuie luată în considerare este cea care corespunde dreptului contractual pe care se întemeiază acțiunea reclamantului. Aceasta a precizat că, în cazul în care reclamantul își susține dreptul la plata daunelor-interese sau invocă rezoluțiunea contractului din culpa celeilalte părți, această obligație este aceeași care decurge din contract și a cărei neexecutare este invocată pentru a justifica astfel de cereri.

10 Regula generală astfel definită admite totuși anumite excepții, pe motiv că „materia contractuală” acoperă raporturi de natură foarte diferită, atât din punct de vedere al importanței lor sociale, cât și din punct de vedere al obligațiilor convenite. Convenția ține seama de această diversitate, stabilind anumite norme speciale, aplicabile unor raporturi contractuale specifice. Astfel, de exemplu, aceasta stabilește, la articolul 16, o competență exclusivă în materie de închiriere de imobile.

11 Ghidându-se după considerații similare, Curtea a considerat, în Hotărârea sa din 26 mai 1982 (Ivenel/Schwab, 133/81, Rec., p. 1891), că, în cazul unei cereri care are la bază diferite obligații care decurg dintr-un singur contract de reprezentare, care a fost calificat de o instanță națională drept contract de muncă, obligația care trebuie să fie luată în considerare, în sensul articolului 5 alineatul (1) din convenție, este cea care caracterizează contractul și care este, în mod normal, aceea de îndeplinire a muncii.

12 În aceste condiții, întrebarea adresată în prezenta cauză de instanța națională trebuie să fie considerată ca urmărind, în special, să stabilească dacă, în cazul unui litigiu privind recuperarea onorariilor arhitectului, trebuie să se respecte regula generală care decurge din Hotărârea De Bloos, citată anterior, conform căreia obligația care trebuie luată în considerare

este cea care servește drept fundament pentru acțiunea reclamantului sau dacă, dimpotrivă, acest caz prezintă particularități similare celor în cauză în Hotărârea Ivenel.

13 Dezbaterile din fața Curții au avut ca obiect nu doar chestiunea dacă trebuie să se țină seama de natura contractului în litigiu la determinarea obligației care trebuie luată în considerare, ci și problema pe care o ridică prezența, în cadrul aceluiași litigiu, a mai multor obligații care stau la baza acțiunii judiciare.

14 Cu privire la primul punct, guvernul britanic preconizează o aplicare generalizată a criteriului reținut de Curte în Hotărârea Ivenel, citată anterior, cu referire la un contract de muncă, susținând că aplicarea unui astfel de criteriu tuturor contractelor pentru servicii profesionale oferă anumite avantaje. O interpretare în acest sens a articolului 5 alineatul (1) din convenție are ca efect, în special, evitarea existenței unei situații în care instanțe din diferite state contractante să aibă competența de a judeca cereri diferite fondate pe același contract, precum și stabilirea instanței în statul contractant, a cărui legislație se aplică în mod obișnuit contractului. Într-un caz precum cel în speță, aceasta ar avea, în plus, avantajul de a reprezenta o veritabilă alternativă a instanței care ține de domiciliul pârâtului, instanța ordinară din sistemul convenției.

15 Guvernele german și italian și Comisia nu au același punct de vedere. Guvernul german admite că anumite argumente militează pentru o instanță contractuală unică, dar subliniază, pe de o parte, că anumite contracte nu conțin o obligație caracteristică, de exemplu atunci când obligațiile celor două părți sunt echivalente, ca în cazul unui contract de barter, și, pe de altă parte, că, astfel cum apare în anumite versiuni lingvistice ale dispoziției în cauză, autorii convenției au intenționat, pentru a stabili instanța locului de executare, să facă referire la obligația contractuală pe care s-a bazat efectiv acțiunea judiciară.

16 În această privință, trebuie să se observe că, în primul rând, contractele de muncă, precum și alte contracte privind activitățile independente, prezintă, în raport cu alte contracte, chiar și cele referitoare la prestarea de servicii, anumite particularități, în sensul că acestea creează o legătură durabilă care introduce lucrătorul în cadrul unei anumite organizări a afacerilor întreprinderii sau angajatorului și că sunt legate de locul de desfășurare a activităților, care determină aplicarea unor dispoziții de drept obligatorii și a unor convenții colective. Datorită acestor particularități, instanța locului în care trebuie executată obligația care caracterizează astfel de contracte pare a fi cea mai potrivită pentru a soluționa litigiile care pot rezulta din una sau mai multe obligații care decurg din aceste contracte.

17 Atunci când nu există astfel de particularități, nu este nici necesar, nici indicat să se identifice obligația care caracterizează contractul și să se centralizeze în locul său de executare competența judiciară, bazată pe locul de executare, pentru litigiile referitoare la toate obligațiile contractuale. Varietatea și multiplicitatea contractelor, în general, sunt de natură să permită acestui criteriu să dea naștere, în celelalte cazuri, unor incertitudini privind competența judiciară, incertitudini pe care convenția intenționează în mod expres să le reducă.

18 În schimb, o astfel de incertitudine nu există, în cazul majorității contractelor, atunci când se ia în considerare numai obligația stipulată în contract, a cărei executare este avută în vedere în acțiunea judiciară. Locul în care trebuie executată obligația reprezintă, în mod normal, factorul de legătură cel mai apropiat între contestație și instanța competentă, factor care a motivat competența instanței locului de executare a obligației în materie contractuală.

19 Este adevărat că această normă nu oferă o soluție în cazul special în care un litigiu privește mai multe obligații care decurg din același contract și care servesc drept bază pentru acțiunea

intentată de reclamant. Dar, într-un astfel de caz, instanța sesizată se va orienta, pentru a stabili dacă este competentă, după principiul *accessorium sequitur principale*; cu alte cuvinte, dintre mai multe obligații în cauză, obligația principală va stabili competența sa. Această complicație nu se prezintă totuși în cazul avut în vedere de instanța națională în întrebarea sa.

20 Prin urmare, este necesar să se răspundă la întrebarea adresată că, în scopul stabilirii locului de executare, în sensul articolului 5 alineatul (1) din convenție, obligația care trebuie luată în considerare, într-un litigiu referitor la o acțiune în recuperarea unor onorarii intentată de un arhitect însărcinat cu elaborarea proiectului pentru construirea unor case, este obligația contractuală care servește efectiv ca temei pentru acțiunea judiciară.

Cu privire la cheltuielile de judecată

21 Cheltuielile efectuate de Guvernul Republicii Federale Germania, Guvernul Regatului Unit, Guvernul Republicii Italiene și de Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile din acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebarea adresată de către Landgericht Kaiserslautern, prin ordonanța din 5 martie 1985, declară:

În scopul stabilirii locului de executare, în sensul articolului 5 alineatul (1) din Convenția din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială, obligația care trebuie luată în considerare, într-un litigiu referitor la o acțiune în recuperarea unor onorarii intentată de un arhitect însărcinat cu elaborarea proiectului pentru construirea unor case, este obligația contractuală care servește efectiv ca temei pentru acțiunea judiciară.

Mackenzie Stuart	Kakouris	O'Higgins	Schockweiler
Bosco	Koopmans	Bahlmann	Rodríguez Iglesias

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, la 15 ianuarie 1987.

Grefier
P. Heim

Președinte
A. J. Mackenzie Stuart